

Поради для пошукачів

[\(https://roboata.ua/\)](https://roboata.ua/)[\(https://thepoint.rabota.ua/\)](https://thepoint.rabota.ua/)<https://thepoint.rabota.ua/>» [Кар'єра \(https://thepoint.rabota.ua/career/\)](https://thepoint.rabota.ua/career/)» [Запитайте юриста: за що працівник може вимагати відшкодування моральної шкоди?](#)

Запитайте юриста: за що працівник може вимагати відшкодування моральної шкоди?

Катерина Гончаренко (https://thepoint.rabota.ua/author/kateryna_honcharenko/)12.10.2020 08:00 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/10/>)

21

https://thepoint.rabota.ua/wp-content/uploads/2020/10/shutterstock_761201506.jpg

У вас є питання щодо працевлаштування, зарплати, атестації, звільнення або дискримінації на роботі? Ви вважаєте, що роботодавець порушує ваші права? Або навпаки – не впевнені, чи законні ваші вчинки стосовно компанії?

Редакція The Point продовжує рубрику «Запитайте юриста». У коментарях до кожного матеріалу рубрики ви можете ставити запитання, пов'язані з вашими робочими правами та обов'язками. І ми попросимо експертів – провідних фахівців у сфері трудового права – роз'яснити спірні моменти.

«За яких обставин працівник має право отримати компенсацію за моральну шкоду?», «Як працівнику довести наявність підстав для відшкодування моральної шкоди?» – ці питання розбираємо разом з експертами.

https://thepoint.rabota.ua/vidshkoduvannya-moralnoyi-shkody/1623_oooo-plus/

Ірина Гочачко, помічник юриста АО «КМ Партнери»

https://thepoint.rabota.ua/vidshkoduvannya-moralnoyi-shkody/50_oooo-plus/

Ярослава Івасюк, старший радник АО «КМ Партнери»

Відшкодування працедавцем моральної шкоди співробітнику може бути присуджено у випадку, коли порушення його прав спричинили, зокрема, моральні страждання, що стали причиною втрати нормальних життєвих зв'язків та змушують співробітника докласти додаткові зусилля, щоб організувати своє життя (ст. 237-1 **Кодексу** (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>)).

Закон не конкретизує види можливих порушень, в результаті вчинення яких працівник може вимагати відшкодувати моральну шкоду. Судова практика показує, що найбільш частим є відшкодування моральної шкоди, спричиненої незаконним звільненням співробітника. Проте, відшкодування можливе і за незабезпечення безпечних і здорових умов праці, невиплату зарплати та інші порушення прав співробітника.

Підстави для відшкодування моральної шкоди

Щоб задовольнити вимоги працівника про відшкодування моральної шкоди, обов'язково мають бути такі елементи:

- ♦ протиправна дія працедавця, яка призвела до порушення прав співробітника (наприклад, незаконне звільнення порушило право співробітника на працю);
- ♦ факт завдання шкоди (моральні страждання, стрес, тривожність, порушення звичайного порядку життя, втрата звичних життєвих зв'язків);
- ♦ причинний зв'язок між шкодою, яку завдано, та протизаконними діями – причиною завдання моральної шкоди є саме протиправні дії працедавця (наприклад, незаконне звільнення перешкоджає працівнику влаштуватися на нову роботу, внаслідок чого працівник не може забезпечувати свій рівень життя).

Одночасна наявність всіх цих складових є необхідною умовою для задоволення вимоги щодо відшкодування працівнику моральної шкоди.

Як відшкодувати моральну шкоду?

Відшкодування моральної шкоди можливе в добровільному договірному порядку (компенсація) та в судовому порядку. Оскільки відшкодування моральної шкоди означає наявність протиправних дій, на практиці позасудовий шлях вирішення спору закінчується виплатою певної суми, яка охоплює компенсацію всіх вимог працівника. Зазвичай, в такі угоди включаються положення, які передбачають, що працівник не має претензій до роботодавця. Але такі положення є недійсними. Не можна в таких угодах писати, що працівник не буде звертатися до суду, оскільки відмова від права на судовий захист нікчемна. Якщо ж добровільної згоди не досягнуто, то працівнику залишається звернення до суду.

Вимога працівника відшкодувати йому завдану моральну шкоду може бути задоволена судом тільки у випадку визнання дій роботодавця незаконними.

Тобто, суд має встановити порушення у діях роботодавця і тільки тоді може задовольнити вимогу про відшкодування моральної шкоди. Якщо ж дії роботодавця визнано законними, то автоматично відпадає і питання відшкодування.

Як працівник може довести наявність моральної шкоди?

Важливим є питання доказів під час розгляду судової справи. На підтвердження присутності моральної шкоди суд позитивно сприймає:

- ♦ докази про погіршення стану здоров'я (медичні висновки, рецепти від лікарів, підтвердження факту відвідування психолога);

- ♦ докази на підтвердження факту неможливості влаштуватися на роботу з огляду саме на причини попереднього звільнення;
- ♦ докази на підтвердження неможливості ведення свого звичайного життя (розірвання або погіршення соціальних та родинних зв'язків, вплив дій роботодавця на репутацію працівника);
- ♦ докази на підтвердження погіршення матеріального стану у зв'язку із наслідками неправомірних дій роботодавця (необхідність зменшення розміру своїх звичайних витрат або оформлення кредиту для виконання своїх зобов'язань, що могли б бути виконані самостійно, якби роботодавець не порушив права працівника).

Працівник має реально оцінювати наслідки порушення своїх прав.

Погіршення стану фізичного чи психічного здоров'я працівника або значне обмеження здібностей працівника з вини роботодавця вказує на присутність моральної шкоди, яку має відшкодувати роботодавець.

Неможливість відновити попередній стан або значна тривалість змін у житті працівника, що спричинені діями роботодавця, зазвичай збільшує розмір компенсації. Натомість, якщо звільнення працівника і визнають незаконним, проте такий працівник уже знайшов роботу та продовжує життя у звичайному ритмі, то суд навряд чи взагалі побачить у такому випадку факт завдання моральної шкоди.

Яку суму моральної шкоди просити?

Це вкрай суб'єктивне питання. Щоб визначити реальний розмір шкоди суд аналізує наступні критерії:

- ♦ характер та обсяг страждань працівника (фізичні, душевні, психічні);
- ♦ характер немайнових втрат, їх тяжкість, тривалість та можливість відновити, наприклад:
 - ♦ зміна стану здоров'я працівника;
 - ♦ погіршення здібностей співробітника/позбавлення можливості їх реалізації;
 - ♦ вимушені зміни у життєвих і виробничих відносинах, зниження ступеню престижу, ділової репутації, тривалість та складність відновити попередній стан;
- ♦ тривалість порушення прав співробітника та процесу його відновлення;
- ♦ характер вчиненого порушення;
- ♦ ступінь вини громадянина, який завдав моральну шкоду.

У судах дуже прискіпливо оцінюють розмір відшкодування за заподіяну моральну шкоду, вказуючи на те, що розмір відшкодування має бути адекватним нанесеній моральній шкоді, а саме відшкодування не може бути засобом отримання доходу.

Хоча і не існує визначеного нормативно розміру компенсації за моральну шкоду, суди рідко призначають до виплати суму більшу ніж 15 000 грн. Окрема ситуація з компенсацією за моральну шкоду, якщо порушення трудових прав призвели до завдання ушкодження здоров'я або каліцтва працівника. У таких випадках розмір компенсації може становити декілька сотень тисяч гривень.

Підпишіться на наш **Telegram-канал** (https://web.telegram.org/#/im?p=@robota_ua_channel), щоб читати найсвіжіші статті, брати участь в опитуваннях і дізнаватися про актуальні вакансії!

(<http://www.facebook.com/sharer.php?u=https://thepoint.rabota.ua/vidshkoduvannya-moralnoy-shkody/>)

Кращі статті за тиждень – у вас в пошті!

Підписатися

Теги

відшкодування (<https://thepoint.rabota.ua/tag/vidshkoduvannya/>)

запитайте юриста (<https://thepoint.rabota.ua/tag/zapytayte-yurista/>)

звільнення (<https://thepoint.rabota.ua/tag/zvilnennya/>)

моральна шкода (<https://thepoint.rabota.ua/tag/moralna-shkoda/>)

Читайте також

Що шукає роботодавець?
Авторський тест Станіслави
Стефановської
(<https://thepoint.rabota.ua/scho-shukaye-robotodavets/>)

06.10.2020 14:00 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/10/06/1400/>) 760

Мова вдячності: чим вона
корисна для бізнесу
(<https://thepoint.rabota.ua/mova-vdyachnosti-chym-vona-korysna-dlya-biznesu/>)

17.09.2020 08:00 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/09/17/0800/>) 1 443

Запитайте юриста: чи може
роботодавець заборонити йти у
навчальну відпустку?
(<https://thepoint.rabota.ua/navchalna-vidpustka/>)

09.09.2020 08:00 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/09/09/0800/>) 1 187

Інспекційна осінь від Держпраці:
що чекати роботодавцям?
(<https://thepoint.rabota.ua/inspektsiyna-osin-vid-derzhpratsi-scho-chekaty-robotodavtsyam/>)

21.09.2020 08:00 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/09/21/0800/>) 1 781

Власний досвід: як воно – бути
персональним асистентом в ІТ-
компанії
(<https://thepoint.rabota.ua/personalny-asystent-v-it-kompaniyi/>)

09.09.2020 13:49 (<https://thepoint.rabota.ua/2020/09/09/1349/>) 1 324